

УЛАХАН ОРОСКУОТУ КӨРСӨН...

Бийыгы улахан мара-
зан ныйсына «Хадвар»
табаварыстыба 800 ынах
сүөһүнү, 600 сымтаны
товус сорунан да буол-
дуар, хара сири бууларда.
Ааспыт сайын дойдуга от
үүммэтэрэ, онон бэйэлэрэ
дуона суох дороохтой аһы-
лгы соотуонкалаабыттар-
а, сиилэс кыайан бэлэм-
нэммэтэрэ, бурдук соло-
молуттан куттүүннээх ту-
һамытаахтара. Ол иһин
иһи дөбүс сааза да-
рды тийбэт Бүлүү. Гор-
най курдук оройуоннар-
тан сир мѧн оттуурга
күнээлибэттэрэ. Ону та-
һыан Нустара үрөсү
380 тонна оттоммуттара.
Онтон уратынан араас
испэтинтэ атытыгыар бу-
лунарга тийибэттэрэ.
Таатта оройуонун Баайа-
ратытан 60, Чымнаайыт-
тан 90 тоннаны атылас-
пыттара. Аны өтөөбүт
оройуоннарыттан Вүлүт-
тэн, Горнайтан эбик бу-
лунарга тийибэттэрэ.

Онон хадвардар бийнэл
тнээр-таһар үлэлэргэ бы-
лаанаммайх үгүс ороо-
зуоту көрүстүдэр. Анар-
дас Бүлүүтэн 146, Гор-
найтан 120 тонна от тн-
линэ. Ити хэбэстнити-
гэр габарыстыба сала-
тата элбэхтин кэллэ-барда,
үгүстүл тнэиниэ. Сыгыг
үөрүн Петр Николаевич
Дьяковскай бизс кнлн-
лээх звенота ханыс да
ссылын бүүбэндэр. Бил-
лэрин курудук, аасын

«Чыаппара» табаары-
тыбага тутуу биригээде-
тинн өр сыяларга хонуу,
тутуу үлээлэригэр эриллэн
бүслүт-халыт Андрей
Андреевич Мохначевский
салайар.

Бирингээдэ маннаары
пидораманы үзэлэтэн ту-
тар оффистарын матыри-
яаллын бэлэмшинир, оюн
тутуу мытлынхыта бара-
та байларынтэн бэлхачы
тутуулхутах. Салска мй-
дарга 600-төн тахса кубо-
метр тутуу маха соготуо-
каланын бүтүннүүтэ бөөү-
лөк тайгыар киллэриллэн
ситар. Бу нүүнрэгэ ту-
таачылар табаарыстыба
далга тутууллубут ары-
сындын быстах-остох үлэ-
лэрин бүүс-бүтүнүү ситэ-
рэн-хоторон кибистилэр.
Мохначевскийдалга сайын-
гы кээмгэ Толус сүгүү
интэр комплекска 100 то-
бодо алаан хотон тутурх-
таахтар. Маны тайхын
эрбөтөр сыдыг ситэрэн
үлэдэ киллэрнэхтээхтэрэ
эинэ турар. Ити курдук
6 үлэнигтээх тутуу бари-
гэдэлтэ табаарыстыба бир
тутаах коллективга буолар.

сылга кэнчээрлэбээнэ уонна дьыл кинринтэ кутааран буолан сылгы ордуу уустуу кыстын эрдэн ааста. Онуоха бары өлөхтөөх үлэһиттэр буоланнар, дуона суох өттөрүн туомугар бурдуугу таба дьүүрлээннэр атымдарын үөрүн соччо сүтүгэ суох сыд таһаардылар. Ол оннугар, олус таһым айылыыкка турбут буоланнар, биилэр илүүн ааһылыынара маассабылдан тахсыбыт.

Ынах сүөлүнү Илин Вөрөз, Самнагайдаахха уонна Уорбада кыстап-ыттар. От аһылыгы төбө даҕаны ыраах сирдэртэн тизнээллэр сүөлү аһа-бакка туруутта таһаарыл-дыбатах. Саамай чугаста-ра, дойду ивсмыта. Нуо-тара үрөз эбит. Урут кө-лөнөн тизнэр эрдэххэ көс сир ыраагынан аатырар буолар. Өлүүгэ (пайга) 150-ча ынах сүөлүнү, 190-ча сылгыны биэрбиттэр. Онтон ураты табаарыс-тыба чидиктинэра байла-рыгар тиксэр олүүлэрин (пайдарын) холбоон биэр-гэ көрөллөр-истэллэр, туох баар ыһалгаларын тэнгэ үллэстэллэр. Кис-тык ыйдарыгар туһата суох олүү син тахсыбыт, ол тынан баран урууку сыһалардааар лаппа аы-һах, Ынахтар төрбөстөө-һүтүгара эмиз баар. Ону аһылык татымынан бы-һаараллар.

Хадаардар от атыгын-
гар, тизийр-таһар үдэлэр-
гэ, араас импестиндэртэ
ныстын устата 58 мөл.
солк. ороскуотурбуттар.
Интитэн 26 мөл. солк.
суданы ылан толумму-
тар. Оттон хара сирн
бэрт нэһиннэ булбут сү-
һүлэртэн туох бородуу-
суйаны ыдыаххыһай!
Онон биэрэр нэстэрэ үү-
нэр баттахтарынаа5ар эл-
бэх. Выйыл 250 ньирэй
ыллылар, күнгэ 8 эр-
центнер курдук үүтү го-
сударствога туттараллар.
Выйыл, наарын овгортон,
сааскыта ордук тымныы
буолан, баччаанга
дизин мэчирчан дааны
соччо үчүгэйдик көбүү
пийи. Ол түмүгэр сайы-
лыкка тахсыы эмиз хоһу-
танбыт. Бөһүлүк ылын
сүөһүлэринини аалсыһар,
мэчирчэһизиргэр үтүрү-
һэр буоланнар Бэлинны-
кигэ сүөһүнү сайыла-
пакка быһаарбыттар.
Онон туох бээр манньы-
тыын, ньирэйдигин Таатта
үрөдиги эгэр сайылыста-
рыннан Кууһумачин, Моло-
той Тамадьан, Молоһу-
нан, Сирн-Холлороһунан
туруохтаахтар. Ол эрэри
салаат мэчирчэнгэ үтү-
рүһүү тахсыһаадыттан
улаханын дыһыннар.

Урунгу өргүтөр үрүн
илгэ маастардара Ха-
дварга үөскүүлэрэ. Ки-
нилэр үлэ эстафетатын
бэйэлэрин оҕолоругар,
сэмэниэригэр туттарбыта.

ра. Ол опыттаах ыан-
ныксымтар бастыг ны-
малара билигин ыччат-
тарга нигинэ чуолнай.
Ону табаарыстыба саал-
тата, тыа хаһаайыстыба-
тын специалистара таба
туһанарга ыһаныахтаах-
тар. Билигин пенсияга
олорор ыаньныксымтар,
ыччат сүөһүнү көрөтү-
дөр сайынды фермалар-
га үгүстүк сырытына-
раллара, субэталлара,
амалаталлара, бөлөлөрү
баай опыттарыгар эдэр-
дөрү уһуубаларын сити-
һэллэре кыайылыах эрэ
бүөлүөдү.

Субу күнйөргэ хадаар-дар сайылыктарга сайга тахсыталаатылар. Сагар-дымы тнийбит дьон быһыы-тынан огостуналлара, си-тэраллэре- хоторо л л о р о үгүс. Сайыныгы ыйдар күөх сирэмнирин эбии аһылыгы кытта-таба дуо-ролээн үүт ыамын үрдэ-тэр соруктаахтар. Ол иһин табаарыстыба сагал-тата сайылыктары комби-кормунан хааччыларга уонна эбии аһылыгы хай-дах бөлөхүннiri субу күн-йөргө быһаарарга ыһа-нар. Сүөбү-ас сайыныгы дьылыраты быһааран ба-раннар, оттоохун боппу-рустарынан дыарыкта-ныахтаахтар. Онуоха эмнэ элбөхтүн изилиэххэ-барыа-ха, булуохха-талыаха наада. Ону барылыан да буоллар табаарыстыба бырабыланыытыктар эр-дэ көпсөтүнэр санаалаах-тар.

С. АЛЕКСЕЕВ

Райсовет кыра Сэбиэтигэр
**СЭРЭНИНГ, БУ
ОЛУС КУТТАЛЛААХ**

Народнай депутаттар оройуоннааы Сэбиэттэрин кыра-сэбиэтэ бэс ыйын 7 күнүгүздэи муушааар ыттар, кыыллар киримтийэн ыалдьыыларын утары охсуууга оройуонга ыытыллар көлүм дьайаллар густарынан болпурорго көрдө.

Түгэлзэвчлэл болохыг үнэн мөндөр хуучин баримт бичиг болгон зарцуулж, түүнийг өөрсдийн ажиллагаагаа зохион байгуулахад зориулж ашиглахыг хүсдэггүй. Тийм учраас төрийн захиргааны систем дэх бүх түвшний удирдах ажилтан, албан хаагчид ийнхүү ажлаа зохионо гэсэн үг.

рооччу Т. С. Иванова Итинн сэрэс сыл ахсын
онордо. Муһаахха тыл булчут уонна харабыл ыт-
эпитеттер оройуонка баар тар, регистрацияларын
ыттары прививкалары ыттан, киһилэри привив-
турута мөлүбүн, бөддөс калааһыны булчутталаах-
сылдыар ыт үгүбүн бэлэ- тык баралларын ситиһил-
тэтиилэр. Хаһаайчынар лээхтэх. Ноллоронна-
ыты итинн быраабылатын лээх пууннарка ыттары
үгүс өртүгэр тутуспаттан баайды түтүлүлүөх.

Болпууройу дууллаагын түмүгүр райсовет кыра сәбиэт киримтийн ыалдыны утары охсуууга оройуон үрдүнэн мыгыллар кэлм дьаһаллар былаашарын бигэргэтэр быһаарымы ылынна. Оройуон дьаһалтатын баһылыгын оройуон киинин болпууростарыгар солбуһааччы А. Р. Саргыдаев председателлээх комиссия

Кыяллар иригирэн
маллыыларын түбэлтэлэ

Бүстэхтэй биллахха, бөйдиз сүлддэр куосналары, ыттары өлөрүү мйа (бэс ыйын 7 күнүттөн от ыйын 7 күнүгэр дээр) билдэриллинэ. Оройуон территориятыгар дьынсий кыыллар, холобур, бөрөдөр, отон ниприилэрин түбэлтэтин туһуан кэмгэр билдэрин биллээхтээх. Ыт киһини ытырдаһына, киһи иччигэ хамнас алын кэмэин 2 төгүл ылбыт суумаман ыт киһини быраабылатын кэтин иһин хамнас алын кэмэиннээ ыстарааптанал.

ЭКЗАМЕННАРТАН СОНУННАР

ДИРИН агрошколаһында саха, 1 оҕо нуучча тыл-
бүтэрэччилэр—33 оҕо
бэйэлэрэ талан ылан со-
рохторо саха литература-
ларыгар экзамены туттар-
дылар. Бары «4» уонна
«5» сыаналары ылдылар.

ХАТЫЛЫ оркулатын бүтэрэр 9 ово бары саха литературатыгар өйтөн суруйууну толорон, 4 үөрөвччиги хаачыстыбага үлээстилэр. Манна инкибинэрин туйгун сыһана-ба толорбут суох.

Выйылгы үөрэх дыйлын
бир уратытынан III кы-
лааһы бүтүрүөчүлөр эк-
замен туттарыылара бую-
лар. Кинилер математика-
га уонна саха эбэтэр
нуучча тылыгар (талан-
ылан) эбэһэтэллэнэй эк-
заменин туттардылар.
Үсүбүнэн оҕо ааһар, вах-
пытын ис хоһоонун өй-
дүүр дьовурун бэрибэр-
нэлэтэр. Онуоха нуучча
тылыгар экзамены туттар-
быттар саха, .. оттон саха
тылыгар экзаменнааһыт-
тар нуучча тылларыгар
итиник тургутан көрүүнү
бараллар. Оройон бави-

Уон абыс үөрэнээччи
куучча тиллэтэр захпыт-
тан суруйууну толордулар.
Кинилэртөн 7 эр «4» уон-
на «5», биир үөрэнээччи
ипкэннэрингэр туйгуу
сыһынара үлээлээччи

БОЛТОНГО орто оскуо-
латын бийнл 5 оёо бүтэ-
ригээ. Кинилэртэн 4-рэ

Тыа сириин бүгүнгүтэ
БИИР ТУТААХ КОЛЛЕКТИВ

Снимок: (ханастан) тутуу бйргээдэтн салааачы Андрей Андреевич Мехначевский, болууньунтар Алексей Попов, Исак Олонешников, гранторист Макар Шеломов, Т. Кардашевский фотота.

Үчүгэй дьон туһунан кэпсиибит
ДЬОҢУН СААС, ДЬОҢУН ОЛОХ

Революция элнине Ха-
даарга Урун Куол илн
ортугар баар сүүрбөчч
алаанынан, сайылдыктары
нан тиргэнен Тыныбыр
аңатын ууна олоорбута. Аңа
ууһун өччөлөргө саамай
ава саастахча иһинтинэн
Николай Папановч Нико-
лов эбит, ол иһин буолду-
дэно сэргэч Убааһа оңон-
иһор дээн ааттыыллара.
Убааһа, тоһо да олорон
көрбөт туруу улаһыт буол-
лар, олус дьадаһатыһ
олорбут. Сайынаары-ны-
һыннары Хадаар сис баай-
дарыгар: Протофильков-
тарга, Алексеевистовтарга,
Харитоновтарга сүһүгү тө-
бөтүн, туһаһын, иһин-уо-
һун иһин от охсоро, бү-
тэй оңороро, илим-муһ-
ка татара, тыа киһитин
түбүгүн-сайдатыһ бары-
тын толороро, Кэртэна
Мэһэдьхэһиттан төртүттэх
Екатерина Николентьева-
на Кузьмина дээн эбит.
Ньукулайдаах Катэринэ
былыргы ыт сиринэн
элбэхтэ ололоммуттар
да, тыһыннаах хаалбыта
айыһа, 1913 сылынаахха
бу ыалга мин бүгүн эһиз-
ах кэсирин иһим Иван
Николаевич Никонов тө-
рөөбүтэ.

Уйбаан олох кыра эрдэвинэ, ийэтэ оодолонору олбута, нэллэлэ быһаммыт кыракыһын баалаа ниттэриэ биэрбиттэриэ да эмнэ уһаабатаҕа. Аһардаа эр киһи ордон ниттэриэ оччоттон баччаанга диэри ыарахан. Онон Уйбаан адыһынгэр Софронова Балбараҕа ниттигэ бөрүлүбүтэ эрээри, уонун туолаат, аатыгар тоһнулбута. Дыдаһны, аһардаа киһи уолун оскуоһаҕа биэрбөккэ бэйэтэни батыһыһнара сыһыдан үлүгэ-халласка үөрөһүтэ. Уон түөрт эрэ саастааһар уойбаларын батыһан лиибэһэ үөрөмүтэ. Үөрөһүт үгүгүйдик бүтөрөн аны бөһөтө баһпат суруйбүт дьону үөрэтэр буолбута. Олох үһүнэн хоту дьулурччу устан иһиһтэ, саха киһитэ уруксу ортутар түһээн баттаннах уларыһыһынара буолуталаабытара. Тыһыыр азатын ууһа биһигэ холбонон табаарыстыба тарыммыта. Онон 17-дээх Уйбаан чинээн буолбута. Үөрөхтээх киһи дээн суотчут-бухалтэриһан, айыһылар Ити сыл азата олон, уол тогуруу туһаайыһа хаалар,

үөрэх эра, тайма эра» барыта хааларыгар тиниэр. Хата, икки үе сыл буолан баран убайа Ньуканн — Николай Николаевич Николов диэн аңардаас киһи: «Сэбиэттэн туруорсан хаһаайыстыба-бытын холбуох, мин колхозка ыаныныаспыттым, эи үөрэн», — диэн этэй Уйбаан дьылбатыгар тосту обуллууну оморбута. Сүүрбө саастаах уол Сэбиэттэн уон биһэ диэн уоһулуур ыспыраалка ылан Директ сэтте кылаастаах оскуолатыгар үөрэнэ тиниэр. Оччолорго Дмитрий Алексеевич Эверстов директордаа тигилла-хабылла сыдылар кэмэ этэ. Директор: «Кулааннык үөрөннэххине устан кэбиннэм», — диэн усулуубула туруоран дурбан үһүс кылааска баста-ны чинээр устата кэтээн көрүүтэ ылар. Уолун хата, чинэллэрин ударнигы-нан түмүктүүр

Үөрэххэ тардыһылы ки-
нини аны Чураалчытаары
педагогическай училище-
да аудар. 1941 сыллаах-
ха үөрөхүн бүтэрэн, дой-
дугутар Хадаарга тахса
сырыттагына, үөрөх ми-
нистерствотыттан Нэбэ-
йи оройуонугар учуутал-
дынан аанаммытын туһу-
нун бырыкзас кэлэр.
Учууталдыы барарга тэ-
ринэн от ыйыгар Дьо-
куускайга булар. Манаа
кэлэрин кытта сэринтэ
ыгыгар бөлбөскэн тут-
таран язбиһаллар. Ошон
кинигэ, тэтэрэст кыбы-
нылаллах оскуола аанын
аһарын оннугар уот хо-
торутуан ыттылар ар-
баа фронтка аттамыта.

Арбаа фронтка 1943
сыллаахха тийибтэ. Ити
шинэе Монголияга тах-
са ийранныысса маабы-
лыгар сылдыбыта.

Кийинд Зиямжлаах 37-
нө гвардейский дивизия
109-ус гвардейский рота-
нын пулеметчига буолан
сэрингэ бастакы сүрэхтэ-
шинтин млыбта. Атыр-
быт Курскый-Орловский
тогой тыргыныытыгар
кыттыбыта. Ыйган орду-
кэм устатыгар буулды-
сэмэлээбэт ардавын анны-
кыан уонтан тахса улахан
дэрэбинэлэри босхолос-
лута. Орел куораты бос-
холоонун кэмизгар ыра-
ханнык бэллэрбыта. «Ки-
ли тобөгүн ондоһот
буулды тобурах арда-
вын аныккан аташсага

книравин, Хаарга дэвэ
түстэхинэ, тула өрүүгэр
хаарга буулдда түһэн бө-
бөтүүрээс буолар», —
дизан илэсчир ветеран.
Госпитальга биэс ый эм-
тэнэн бэран дойдуту-
гар эргэлибитэ

Сарингийн хэлээт, үерэмийт оскуулатыгэр начальнай кылазастарга учууталлабытынан барбыта. 1948 сыллаахха Хайахсыт начальнай оскуулатыт сэмбэдиссэйнэн аняммыта. Манна кэлэн нэһиндиз салалтаан кытта сүбэттин холбоон оройуонна Хайахсыкка сэттэ кылазастаах оскуулаан астарынан туруорсубута. Ол ситиһилибитэ. Итинна үс сыт үлээсэбитин кээнэ райкомна ыгыран ылан: «Чакыр начальнай оскуулатыгэр сэмбэдиссэйдэ, учууталлаа уонна партийнай төрүттэни бөдөрөтүү бэрээдэтин партийнай төрүттэсэ секретардаа, — дьэбиттэрэ. Киһи өссө фронтта сытдыан коммунист буолбута. Улахан оскуулаага үлэлээн төһө да баҕардар партия тыла сокуон этэ. Дьэ ити кэмтэн, 1948 сыт атырдыах ыйыттан, Иван Николаевич Чакырга олорор. Ол тухары учуутал, салайааччы, активнай общественник быһытынан дьон-сэргэ атыктыбылын ылла, үгүс правительственин баҕараадазынан, нэһилиэтин, оройуонун Бочуотуннай грамоталарынан на бараадалаанна.

Олобун эдэр сааһын, күүтэйэр куннэрин атаар-быт Чакырыгар тэпталын көрсүбүтэ, көмүс пазыка уһааы туттубута. Билигин сэттэ оҕото бары мал буоллулар, 9 сизиннэх.

Адыс уон саас дьоллоох юһа тиниэр сааһа. Ону сүһүөх үрдүгэр сылдан чэпчээнник барсүү, таптыыр дьонун ортотугар сылдыһы икки бүт үчүгэй. Иван Николаевич соторутаарыта дьэрэт күүбэх, күрөөр сылдыара, билигин да куска дурдада хонор. Субу күннэргэ 3 саастаах Женя, 8 саастаах Артемия дии сизинирийинэн оттуур алааһын бүтэйдээн бүтэрэн эрэр. Дьолун саас, дьолун олох.

Николай ФИЛИНОВ.

Бизиги консультациябыт
Сокуон атылаһааччыны арангаччылыыр

Тусу да атыгласпат
арав оюолорунун тунам
мат бшр эмт киш ба
ра дуу? Саарбах. Бмн
та билин баре атыглас
лааччыларбыт, мады
лааччыларбыт. Эрсин
нин дырыктаааччы эл
бэте — кооператордар
фирмалар, предприятия
лар, бирдүүлээн дын
бука борч магамын
лаахтар. Онон атыглас
лааччы оюонон туна
лааччы бэйэтин интэрн
син көмүсүүр сокуонна
рын бөлгөсү ордук мады
кэмэ тирэгет.

1993 снл тохсуунуу 1 кунттон оссо ааспыл снл муунуу 7 кунугар эленилдибт. Российский Федерация «О защите прав потребителей» дигл Союуона куунугар минирбта.

Союно, туох-ханын инниэ, наадыһааччылар информацияны мларга бырааптаахтарын көрөр. Быстахтык ыылахха, Союно 6-с ыстатыйатыгар наадыһааччы атыллааччыттан (огорон таһаарааччыттан, толорооччуттан) чегэ эрэ буодбакка, табаар уонна оҕоһулар өгө туһунан, ол иһигэр иннидэр хаачыстыбалары туһунан эмиз кыр-

дывытаах информация
лар бырааптаах. Мол
хачыстыбалаах таба
атылтыыр түбэлтэл
гөр атылалааччы таба
уох итэҕэстээгин тө
бүрү суох сиртэртэр
эбэтэр ону көннөртөр
го таһаарбыт ороскуот
табаары атыллааччыт
(онорон таһаарааччы
тан) төдөттөрөр эбэт
үкчү итинник табаар
атастаһыннарар, сыа
тын түһэртэрөр, эбэт
итинник гынан бар
атын маршалаахха ата
һыннарар бырааптаах.
туһунак үөһэ ахтыл
быт Сокуон 17-ис ыс
тайатыгар этиллэр. И
дэбил атыллааччыга и
рантыгыр болдьох ил
нэн түһэриллиэхтээх,
суох буоллаагына, 6 и
һиниэн, Сүрүн баай
дуолга (недвижимое им
щество) сыһыаннаах
— ики сыл иһинэн ит
ник ирдэбил түһэри
лнэхтээх, Оттон туһаны
лыктарын болдьох
ыйыллыбыт табаардар
(олор итн Сокуон 18
метатыатынан 2 пуун
гар мыйаалалар) итин
ирдэбиллэр онно этил
бит болдьохтор истэр
нэн толоруллуохтаахта
Маннааха табаар ту

ыддылгын болдур
 ыйыздыгыт түбөлүктү
 ол болдох кини бөлө
 нэмт күнүттэн аар
 лан барар, оттон аты
 болдохтор табаар
 атыыласпыт күнтөн уа
 лиллэр. Өсөтүн таба
 хапан атыыламыт нуш
 ыла чуолкайдык билл
 бэт буолларды, ити бо
 ддох кини бөлөнөмн
 күнүттэн аарыллар. Ме
 төх хаачыстыбалаах та
 баары атыыламыр түбө
 төзө атыылаааччы м
 мүсөзөр сүүрү бараан
 тара итинниктор.

Өсөктүн ыңылдыгы болдох иштер ирдэбил кыйан толоруллубата бына, наадылбааччы сан болдоо бул быһыан эбэтэр ирдэбили толорсоочу суо тутар атын кийнэхэ то лорторун эбэтэр дуога барын кетүрэн почотун саптарыан сеп. Ирдэбили толорторуу болдоо кэһин иһин наадылбааччы үлэ төлөбүрүн 3 бырыһыанын кээмэйинэн күн ахсын (өсөктүн болдох чааһынан быһыллыбын буолабына, чаас ахсын) ыстараан төлөттөрөр быраптаах. Ол эрэри ол толоруллар үлэ (өһө) төлөбүрттэн үрдүө суохтаах.

ЭН БИЙЭХЭ СУРУИБУТУН

БАҒААЛЫСТА, ҮЛЭЛЭТИНГ, ДЬОҒУРБУТУН ТУҒАНЫН

Орубуна биир сэл алаараа өртүгөр оройуон ылааабыйай прачтара Н. Е. Торгонни, Г. Н. Алексеев, Чурагыч сельскай Сабиттин председателэ Н. С. Иорков уонна дыахталлар оройуоннаагы комитеттарын председателэ Ж. Н. Васильева оройуонга нуруот эмчиттэрин ассоциациятын тэрийэр, кииндэр дьобурдарын, биччилэрин-көрүүлэрин туһанар наадатын туһунан тыл көтөхпүтэрэ. Боллуроһу оройуон дыахалтатын баһылыгы социальнай боллуроустарга солбуйааччы А. Р. Саргыдаевы кытта дьүүллөһөн тэрийэргэ диэн түмүккэ кэлбиппит. Дьэизин-уотунан хааччыларга салгыта үлэлэһинэх буолан эрэннэрбитэ, мин иһи аһа ассоциация председателитин талбытара. Онон нуруот эмчиттэри кун бүгүнүгэр дьэри көдүүстөэхтик үлэлээбэк-

кэ, ардам-тарзан сэл
дьялларыгар бэйэби
кытта буруйдаах курду
сананан, «Сага олох
халыакка бу дьыл ы
ыйын 6 күнүгэр Мында
байы олохтообо Д. Дю
доров «Манньк эмчиттэ
наадалар» дьэн суруйбу
туттан снэттэрэн наады
йааччыларга быһаара,
бизэргэ күһэллиним
Бүһнэхэ хас бигрдинби
тигэр кэлэн көмө көрдө
лоотчулэртэн да көрдөх
кө, нуруот эмчиттэртэр
опетунян туһаныан бада
рааччы арийада суох. О
рээрэи билигин усулуу
буубайтыһын биниги ки
инилэргэ толору дьоруу
бутун арийан көмөлөһөр
кыахпыт суох. Түбэһиэ
дүһүөз-уокка, ханнын да
бэлэмнээһинэ суох ыары
багы эмтиир кыаллыба
тын өйдүүххэ сөп дин
саныыбын.

Сорохтор оройуонму
тугар норуот эмчиттэргэ
кимнээх баалларый, тугу

нан көмөлөхүхтэрин сөбүй дээн ыйытадлар оруунаах. Кыскадаа республикага аатырбыт З. А. Дуранова, Волтоногой илбийэн эминир М. К. Монастырева, оройуон киинигэр эмтээх оттору үчүгөйдик билэр, бэртээхэй хаанньыт Я. И. Павлов, Холтово Дирингэр эмнэ хаанньыт А. Д. Аммосов, оройуон киинигэр араас хайыыханаан үлэлиир норуот эмчиттэрэ Е. Н. Макарова, М. Н. Кондратьева, Е. М. Каженкина, А. А. Афанасьева, Е. Е. Попова олоордолоор. Киинлэр хас биридчилэрэ албах дьонно көмөлөстүлэр, үгүс махталы-байыыбыны ылдылар. Норуот эмчитэ байэттин айылдаттан бариллибит дьобурун күүһүнэн ыарымын суох өнгөрөр, мүлүүртэр эрэ буолбатах, ыарыһах түг байэттигэр эрэ сөл түбөлөр наадалаах сүбэлэри эмнэ биэрэр кыахтаах. Холубур, саха эмчиттэрэ былыр-былыргыттан шинни эмчитиллэрингэр дьыл кэмни кытаанахтык тутуһаллар эбит. Ол тоҕото научнайдык дауаастанан түрүр. Эмтээх оттору хомуйуу, олору тутуһанын эмнэ байаа түсүн кистэлэнирдээх. Осөкөтүн норуот эмчиттарын киинэ баары буоллар ити проблема эмнэ быһаарыллыах ээ. Быһата, оройуонига баар күүһү тутуһан, наадыйааччылар ону туруорсун дээн этнэхтин бадырабын.

ЭБЭРДЭЛЭЭНИЙН

Субу күнүлөргө Дыкуускай куоратка илбалин тэр республикатаады спорттарадалара буолан аата, Оһио бөлүтү оройуонмут хамаандата кудуган суохтук кыттына. Дубакка бастааһыт Владимир Гаврил Ивановичны, айал бырыһһытэн мадараад дыммат Соловьева Анна Гаврильевнаы, спорттара атын кыттыылаахтарын Вани Гаврил Николаичны, Старостин Михаил Михайловичны, Неустропа Александр Ивановичны, Макаров Антон Семеновичты тыла суохтар уонна икитибэттэр Бүтүк Россияады обществоларын оройуоннаады тэрлэтэтигинэ мадарааһыр.

Ингигитин миндэлгэ чэгнэн чаддик доруубууны, тус олохторугар уонна дьэ нэртэннэригэ дьолу-сэргүүт, оройуоннаады общество ологор аминтай кыттыгын ылааларыгар багарар. Спордун утумнаахтык дьарыктаналларыгар, оссө үрдү ситтиһинэлииллэригэр үтөө багарыааларбытын тэсрэбиг.

Тыла суохтар уонна истибаттар
оройуоннаагы обществолара.

Энгийн манна-архитай үлээлтийг
снимогч өрөөдүт. Юрий Гагарин лет-
чиктары бэлэмнэн Оренбургдаагы үч-

ОКОНЕШНИКОВА
Клара
норуот элчигтэрин
оройуочнаабы ассо-
циациятын председа-
теэз.

„АРГЫС“ СТРАХОВОЙ КОМПАНИЯ ФИЛИАЛА

Страховка бу көрүгүнэн хабыллы-
беттер: тм хаһаайыстыбатын сиргэ
ыһар үүнээйилэрэ өскөтүн хаһаайыс-
тыба 3 эбэтэр 5 сыл ыһан баран туту
да хомуйбатах буоллаҕына.

Быстах өлөрөр эбэтэр аргэ сууллаа-
ры ыһытты дьылар.

Тутуу маһа уонна атын көрүгэ тм
да сытар буоллаҕына.

Харчы уонна сыналлаах кумааҕылар,
Ылдьаҥ сымдар сүөһүлэр, сымдар
уонна дьыа көтөрө, күндү түүдээх
кыһалар, нуруолунтар, сибиниһэлэр.

**ТМ ХАҺААЙЫСТЫБАТЫН
СИРГЭ ЫҺЫЛЛАР ҮҮНЭЭИ-
ЛЭРИН 50 БЫРЫҺЫАН КОМ-
ПЕНСАЦИЯЛААХ СТРАХОВКА-
НАН ХАБЫҢ ФЕДЕРАЛЬНАН
УП СУОТУГАР**

Российский Федерации 1993 снл
тохсунуу ый 23 күнүнэҕи Уурааҕар
олодуран «Аргыс» национальнай стра-
ховой компания манньын усулуобуһа-
ры тм хаһаайыстыбатын совхозтары-
гар, баһынай хаһаайыстыбаларыгар
уонна да атын сиргэ ыһыллар үүнээ-
йини дьарыктанааччыларга хэикэ чэп-
чэтиллэх страховка көрүгүн килдэрэр.
Сиргэ ыһыллар үүнээйилэри страхов-
каларга хаһаайыстыбалар маассабай
ыһы үлэтин иһинэ дуоҕабар өгө-
сөн түһэрсэлэр, өччүтүгэр айылҕа ал-
дыатыгыттан, кураантан, баһаартан,
ырыһтан, үөнтөн-көйүүртөн, кыһы-
тан, көтөртөн страховкалаамытынан
аарыллар.

Теллиҕа үүнэриһэлэр үүнээйилэр
алентроэнергия быстан үүнээйи эмсэ-
дэллэр, түбэлтэлэргэр баһаартан стра-
ховкалаамытынан аарыллаллар. Стра-
ховкалааһын иһин төлөбүрү, ыһыллы-
быт үүнээйи толору суумматтар, ол
эбэтэр 1 гектартан ыһыллыбыт хо-
муур түмүгүнэн кэһини 5 сылга эбэ-
тэр страховкалары түгэнигэр баар оро-
буон дуоҕабардаһар сманатынан оҕо-
һулар.

КРЕДИТ СТРАХОВКАЛААҺЫН

«Аргыс» национальнай страховой
компания 3 №-дээх быраабылатыгар
олодуран, тэрилтэлэри уонна баһынай
хаһаайыстыбалар кредит ылбыт суум-
маларын страховкалаһар.

Бу страховка кредит ылааччыга би-
риэһитигэр ылбыт кредитин толору то-
лүүгүгэр тирэх буолар. Страховкала-
лааччы кредит ыһан баран бириэһити-
гэр төлүү кыһа суох буоллаҕына,
страховкой компания кредит биэрбит
баһыа төлөбүрү дуоҕабар баһыытынан
уонна страховкалаанааччы төлүү иһин

сууматын төлүүр. Кредиттэй дуоҕабар
төлөнүлэр болдього туолбут күнүттөн
20 хонук иһингэр төлүүр эппиэтинэһин
страховкой компания сүгэр.

Страховкой усунуос компания счету-
гар киирбит күнүттөн дуоҕабар күүһү-
гар киирэр.

ГОСУДАРСТВЕННАН ТЭРИЛТЭЛЭР, ХОЛБОНУКТАР БААЙДАРЫН-ДУОЛЛАРЫН КӨНҮЛ ӨРТҮНЭН СТРАХОВКАЛААҺЫН

«Аргыс» страховой компания госу-
дарственной тэрилтэлэр, холбонуктар
баайдарын-дуолларын страховкалаһар.
Тэрилтэ холбонук баайыгар-дуолугар
кирсэллэр: тутуу, техника, табаар, бо-
родуунсуһа, матырыһаал уонна бытар-
хай инвентарь.

Тэрилтэ баайыгар-дуолугар киирбэт-
тэр: сүөһү, сымга, элбэх сыллаах уон-
на сиргэ ыһыллар үүнээйилэр.

Бу страховканан хабыллыбат тэ-
рилтэ документа, сыналлаах кумааҕы-
лара, тутуу, оттук мастара.

Тэрилтэ, холбонук бөһөтүн көрүүтү-
нэн баайыгар-дуолун сорбөтүн эмнэ стра-
ховкалаһан сөп.

Страховкой түбэлтэни аарыллаллар:
баһаар, уу ыһыта, буурҕа түһүүтэ,
дэлби тэһи уонна да атын айылҕа ал-
дыатар күүһэ.

Страховкой төлөбүр бу ааттаммыт тү-
бэлтэлэргэ дуоҕабардаах тэрилтэлэ-
р, холбонукта тахсыбыт хоромнуу суум-
матын төлөнөр, ол ыһан баран дуоҕа-
барга ыһыллыбыт сууматтан тахсыа
суохтаах.

ДЭНТЭН-ОҢОЛТОН СТРАХОВКАЛААҺЫН

Гражданнар 16 саастарыттан 75
саастарыгар дьэри страховка бу көрү-
гүнэн туһаныахтарын сөп. Бастагы
группалаах индентиттэри кытта дуоҕа-
бар оҕоһулуубат.

ОҢОНУ СТРАХОВКАЛААҺЫН

Төрөппүттэрэ, аймактара 17 сааһыгар
дьэри саастаах оҕолору манньын стра-
ховкалаахтарын сөп. Маньаха суруту-
нан сайабылыаннаа индентиттэр, бу
страховкада страховой событиенан буо-
лаллар:

1. Страховка болдього туолуута.
2. Оһолтон эчэһин.
3. Оһолтон индентиттэ тахсыы.
4. Страховкалаамыт оҕо өлүүтэ.

БАҺА ӨРТҮНЭН БЭИЭ ОЛОБУН СТРАХОВКАЛАНЫ

Страховка бу көрүгүн 1 сылтан 5
сылга дьэри дуоҕабардаһыллар. 16
саастарыттан 60 саастарыгар дьэри
саастаах дьон киириэхтэрин сөп. Ол
тыһан баран бастагы, иһинс группала-
лаах индентиттэр страховкалаамматтар.

Страховкада киирбит суумарын дуо-
габар болдього туоллаҕына, страховка-
лаамыт кэмгэ оһолго түбөһөн страхов-
на ылбатах буоллаҕына, индентит аа-
рыллар. Оһолго түбөстэххинэ, төһө кэм
эһитиннэ сымдыыккаар, төһө суума-
да дуоҕабар өгөрсүбүккэр олодуран
бырыһыһын төлөнөр.

Өскөтүн страховкалаамыт иһин өлөр
түбэлтэлэргэр аһаамыт иһиннэ төлөнөр.

Страховка усунуоһун ый аһы хам-
настан туттаран эбэтэр сиргэ харчы-
нан страховой агенттарга төлүүххэ сөп.

Билиҕи компаниябыт манньын көрүг-
нэргэ страховой дуоҕабары түһэрсэр:

1. Малга-салга.
2. Дьыһа-уонна, тутууга.
3. Дьыа сүөһүлэригэр.
4. Транспортка.
5. Спортсменнары күрэхтэһи кэм-
гэр оһолтон страховкалааһына.

«Аргыс» национальнай страховой
компания — эһиги олоххут аргыһа!

КЫЛҒАСТЫК СЫЫППАРА ХАҺАЫНАН

ххх Уһун болдьохтоох страховкада
104 иһин киирдэ. 2212 оҕо страховка-
нан хабыллына.

ххх Чавһынай дьылээхтэртөн 155
мал дьыһын страховкалаатта, мал-сал
страховкатынан 115 мал хабыллына.

ххх Дьыа сүөһүтүн страховкатыгар
545 мал киирдэ, 69 мал сымтыларын,
37 мал сибиниһэлэрин страховкалаат-
тылар.

ххх Билиҕи филиалытынан быһылгы
сыл иһинс кварталын иһин ыһыгар 4
мол. 464 тыһ. солк. страховкада төлө-
бүр оҕоһулуна. Ити суума дуоҕабар-
даахтарга төлөннө.

«Аргыс» страховой компания — бу
Россия страховкалаанааччыларын ассо-
циацията, 70 сыллаах үлэ опыта, Саха
сирин 5 банын учредителэ, эһиги дьыа
кэргэнигэр бана уонна эрэллээх аргыһа,
1 мол. 150 тыһ. дуоҕабардаһааччы-
лар иһиннэ.

«Аргыс» НСК Чурапчытааҕы фили-
ал телефоннара:

Директор 21-583.
Бухгалтерия 21-628.

ТЭРИЛТЭЛЭР, АРЕНДАТОРДАР УОННА БААҺЫНАН ХАҺАА- НЫСТЫБАЛАР БААЙДАРЫН- ДУОЛЛАРЫН КӨНҮЛ ӨРТҮНЭН СТРАХОВКАЛААҺЫН

Страховка бу көрүгүнэн хабылал-
лар: тм хаһаайыстыбатын үүнүүлэрэ
(оттуур уонна мөччирөн сиртэн ураты),
сибинниһэлэр, күндү түүлөх кыһалар,
куруолунтар 4, дьыа көтөрө 5, ыһах
сүөһү 6 ыһыттан, сымга 1 сааһыттан,
харабыл ыттар 8 ыһыттан. Тэрилтэ-
лэр, арендатордар уонна баһынай ха-
һаайыстыбалар тутуулар, техникалар,
бородуунсуһалара, табаардар, матыры-
һааллара уонна бытархай маллара. Ону
таһынан манна киирэллэр: «сибинниһэ»
өһөлөрө, күндү түүлээх кыһалар, ну-
руолунтар, дьыа көтөрүһ уонна ыһах,
сылгы төрүүхтэрэ.

Баһаһы бэчээккэ бэлэмнээтэ Терентий КАРДАШЕВСКИЙ.

